

ПРОБЛЕМИ АВТОМАТИЗАЦІЇ ОБЛІКОВОЇ РОБОТИ ЗА ДЕКІЛЬКОМА СТАНДАРТАМИ

Глобалізація економіки, демократизація суспільства, поглиблення інформатизації суспільства та посилення інтеграції вітчизняних підприємств у світову економіку створили значні труднощі щодо організації облікової роботи та складання звітності в умовах застосування інформаційних систем. Головними проблемами є: побудова декількох видів обліку на підприємстві, забезпечення власників, управлінців достовірною інформацією, неузгодженість правил ведення облікової роботи на підприємствах різних країн світу.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування основних засад формування і розвитку інформаційних систем і технологій обліку та розробка сучасних заходів автоматизації облікової роботи та її управління. Це дозволить оптимізувати організаційні заходи щодо проведення комплексної автоматизації обліку на підприємствах з іноземними інвестиціями та такими, що займаються залученням іноземних інвестицій, створюючи передумови підвищення ефективності організації обліку.

Сьогодні перед багатьма українськими підприємствами стоїть завдання побудови декількох видів обліку - бухгалтерського, управлінського та податкового (відповідно до вітчизняного законодавства), фінансового обліку за міжнародними стандартами (МСФЗ). Оскільки планується перехід від Національних стандартів обліку до міжнародних (1). Це зумовлює додаткове навантаження на фінансові служби підприємств, оскільки при побудові перерахованих видів обліку необхідно використовувати різні принципи і методи. Також вступ України до СОТ ставить перед вітчизняними компаніями серйозні завдання в галузі конкурентоспроможності, та прозорості облікової інформації. Сучасний ринок і ефективне позиціонування на ньому висувають додаткові вимоги і до продукту, і до всіх аспектів діяльності компанії, яка його виробляє. Для досягнення цих цілей необхідно використовувати ефективні інформаційні технології управління підприємством. Загальна схема автоматизації таких процесів може бути представлена у вигляді схеми рис. 1.

© М.М. Матюха, 2010

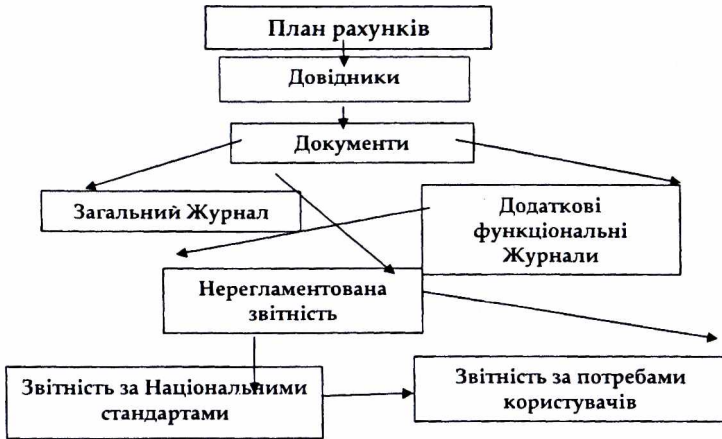

Рис.1. Схема реалізації автоматизації обліку при веденні паралельного обліку

Завдання одночасної автоматизації декількох видів обліку на підприємствах вирішується різними способами (Рис.2.).

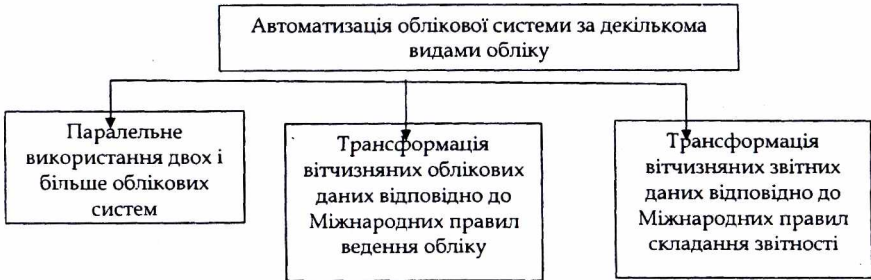

Рис. 2. Схема використання способів організації автоматизації обліку за декількома стандартами

Основними серед них можна виділити:

1. Паралельне введення інформації в різні облікові системи. Спосіб передбачає використання на підприємстві як мінімум двох облікових систем – для ведення вітчизняного обліку та іншої ведення обліку за Міжнародними стандартами. Можливе використання українських програмних розробок та іноземних, а також їх поєднання на підприємствах.

2. Створення і використання різних облікових систем, щодо трансформації даних вітчизняного бухгалтерського обліку для побудови обліку за МСФЗ. Передбачається використання основної системи автоматизації обліку та допоміжної (трансформуючої). Допоміжна система може використовуватися як незалежна система, або як елемент-доповнення (модуль) основної системи.

3. Використання трансформації даних української звітності у звітність за міжнародними стандартами. Передбачається застосування програмних продуктів щодо

переробки показників вітчизняної звітності на показники звітності щодо міжнародних стандартів.

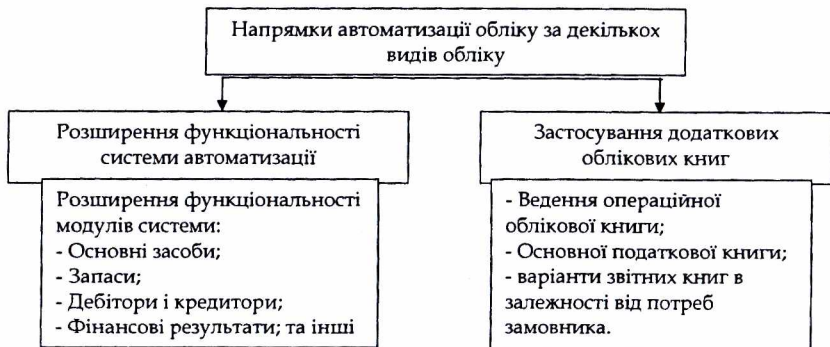
Також на підприємствах можуть використовуватися інші способи організації автоматизації обліку при застосуванні різних видів обліку.

Всі приведені способи поєднання облікової інформації мають суттєві недоліки, які супроводжуються великими об'ємами робіт, значним неефективним витрачанням фінансових ресурсів. Одним із шляхів вирішення такої проблеми може бути використання програмних продуктів, що інтегрують процеси управління підприємством та ведення обліку – інформаційні комп'ютерні комплекси щодо автоматизації управління підприємством.

Серед них універсальним інструментом для паралельного ведення декількох видів обліку за різними стандартами може стати ERP-система. Одночасне ведення в ній декількох видів обліку забезпечує централізоване введення облікової інформації, що усуває необхідність повторного введення інформації та підтримки різних інтерфейсів системи. Система також дозволяє підвищити якість фінансових даних, знизити необхідні для формування звітності ресурси і скоротити терміни її підготовки. Досвід розробки та застосування на підприємствах таких систем відповідає як вітчизняним обліковим стандартам так і міжнародним. На ринку програмних продуктів широко представлені програмні інструменти українських розробників так і зарубіжних, що можуть використовуватися на українських підприємствах. Провідні світові виробники ERP-систем, що представлені на вітчизняному ринку, при локалізації своїх продуктів забезпечують можливість ведення бухгалтерського обліку відповідно до вимог українського законодавства. Їх продукти також містять інструменти для організації паралельного обліку за різними стандартами. Під паралельним обліком слід розуміти одноразову реєстрація операцій з одночасним відображенням її в кількох видах обліку за різними стандартами.

Основними напрямками запровадження паралельного обліку в ERP-системах є сукупність методів та принципів обробки первинних операцій і набору форм бухгалтерської, податкової та іншої звітності.

Серед таких напрямків слід виділити розширення стандартної функціональності системи на основі пакету рішень з української локалізації комп'ютерних систем, а також процесу автоматизації ведення облікових книг на підставі яких формується звітність (рис. 3).

Рис. 3. Основні підходи щодо автоматизації облікової роботи при використанні декількох видів обліку (паралельного обліку)

За першим напрямком у таких системах слід приділити увагу функціональним модулям, таким як «Основні засоби», «Запаси», «Дебітори», «Кредитори», «Головна книга». Для

бізнесу виробничих компаній передбачити використання модулів «Дискретне виробництво» і «Безперервне виробництво». Також слід визначити ряд напрямів функціональної автоматизації облікової роботи на підприємстві:

- Генерація бухгалтерських проведення;
- Генерація проведення для податкового обліку;
- Бухгалтерська звітність;
- Податкова звітність;
- Рух грошових коштів;
- Контроль за використанням ресурсів підприємства.

Це призведе до спрощення і оптимізації облікових процесів при одночасному веденні декількох видів обліку.

Можливо застосування іншого більш прогресивного підходу що ґрунтується на автоматизації ведення облікових книг:

- основної операційної для проведення автоматизації ведення обліку та складання звітності за українськими стандартами;
- основної податкової для проведення автоматизації ведення податкового обліку;
- основної звітної для кожного виду використовуюваного замовником обліку (можливо управлінського та за МСФЗ).

Всі підходи потребують розроблення правил для формування проведення за стандартами вітчизняного бухгалтерського обліку, МСФЗ, а також правил формування проведення для потреб податкового обліку. Основу забезпечення дотримання таких правил у системі має скласти модуль настроюються планів рахунків операційної основної, операційної податкової і звітних книг, а також схеми трансляції, які визначають алгоритми і правила формування аналітичного обліку, проведення в яких реалізуються основні вимоги законодавства для ведення бухгалтерського та податкового обліків. Поряд із модулем настроювання та узгодження планів рахунків є потреба використання Журналу попереднього перегляду сформованих проведення. Головне призначення Журналу - це виконання узгодження аналітичного обліку та перевірка введеної інформації, а також її коректування при необхідності.

Журнал проведення для бухгалтерського обліку забезпечує виконання ряду вимог з відображення операцій, які не визначені обліковим законодавством:

- формування проведення за методом «червоне сторно»;
- узгодження проведення при обліку курсових різниць за різними потребами користувачів;
- оформлення передоплати постачальникам і платежі за рахунками-фактурами без створення проведення по нарахуваннях;
- створення проведення для роздільного обліку ПДВ;
- внутрішні платежі (платежі між структурними підрозділами, що знаходяться у різних країнах, або мають різні системи оподаткування);
- передбачення платежів по мультивалютних рахунках;
- розрахунки по векселях;
- нарахування амортизації в залежності від потреб користувачів
- зміна призначень співробітників і основних засобів;

При веденні паралельного обліку також слід передбачити модуль нерегламентованої документації та звітності. Даний модуль передбачає введення та формування окремих форм первинних документів та форм звітності, зокрема які не передбачені українським законодавством. Модуль нерегламентованої документації та звітності можна поділити на такі групи:

I група - Первинні документи (Накладна на списання ТМЦ, Накладна на переміщення, Акт на введення в експлуатацію НМА та інші);

II група - Внутрішня (управлінська) звітність (Оборотно-сальдова-відомість по рахунку, Акти звірки з дебіторами і кредиторами у розрізі валют, оборотна відомість по складах і т.д.);

III група - Попередня звітність (призначена для перевірки проведення для формування Головної книги і корегування виявлених помилок – Оборотно-сальдова відомість)

Після формування нерегламентованої документації і звітності слід виділити модуль Регламентованої (обов'язкової зовнішньої звітності) – фінансової, податкової, статистичної, до фондів соціального страхування, звітності з вибором додаткових сегментів.

Таким чином, проведення всіх видів обліку на основі ERP-системи забезпечує єдину реєстрацію первинної інформації, скорочення часу для отримання всіх видів звітності. Паралельний облік в одній системі підвищує якість облікової інформації за рахунок виключення неминучих спотворень при паралельному веденні обліку або трансформації, спрощує аудитуємості всіх видів звітності, скорочуючи, відповідно, витрати на аудиторські послуги. За допомогою ERP-системи підприємство отримує універсальний інструмент для одночасного ведення декількох видів обліку за різними стандартами, який забезпечує перехід до обов'язкового ведення МСФЗ. На думку головного бухгалтера однієї з компаній, де був реалізований проект впровадження системи Oracle e-Business Suite, труднощі виникають тільки з першими двома видами обліку, наступні підключаються.

Таким чином, проведення всіх видів обліку на основі ERP-систем забезпечує єдину реєстрацію первинної інформації, скорочення часу для отримання всіх видів звітності. Паралельний облік в одній системі підвищує якість облікової інформації за рахунок виключення неминучих спотворень при паралельному веденні обліку або трансформації, спрощує аудит всіх видів звітності, скорочуючи, відповідно, витрати на аудиторські послуги.

Доцільно при використанні таких систем розробити методiku запровадження та використання інформаційних технологій на вітчизняних підприємствах із врахуванням законодавчої бази та практичного досвіду у цій сфері провідних українських компаній.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ :

1. Розпорядження КМУ від 24 жовтня 2007 р. N 911-р «Про схвалення Стратегії застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні».